

DR. DEGRÉ ALAJOS a sokoldalú tudós, jogtörténész

Halálának huszadik évfordulóján egy megnyitó és 6 előadás idézte vissza a zalaegerszegi levéltár épületébe dr. Degré Alajos jogtörténész, címzetes egyetemi tanár alakját, aki 1960 és 1973 között igazgatója is volt a közintézménynek. Dr. Gyimesi Endre polgármester maga is Degré-tanítványként került a levéltár igazgatói székébe. Ennek jogán idézte föl tanító mesterét, az embert.

Dr. Mezey Barna dékán az ELTE Állami és Jogtudományi Karán. Arról a Degréről beszélt, akinek első jogtörténeti munkája 1930-ban jelent meg. Bár az Igazságügyi Minisztériumban dolgozott 1937-44 között, majd 1947-től ismét, nem hagyta abba jogtörténeti kutatásait. Ezt követően került a pécsi egyetem jogi karára oktatónak.

Dr. Béli Gábor a Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kara Jogtörténeti Tanszékének adjunktusaként arról tartott előadást, hogy a köztudatban egészen más kép él Verbőczy Hármaskönyvéről (a Tripartitumról), mint aminő Degré kutatásaiból következik. Főképp gyámjogi szempontból vizsgálta a híres-hirhedt törvénykönyvet. Megállapította: nem a csak vagyoni tényezőket kellett figyelembe venniük a bírácoknak, hanem mindenképp a gyermek érdekeit. Sőt, már Verbőczy előtt 1214-ben II. Endre is megerősített egy adomány levelet, amelynek szerzője Anamias István ma is korszerűnek mondható jogi kifejezéseket használva állt ki a gyámoltatott gyerek mellett a tutorként szereplő két nagybácsi ellenében. Degré azt is kimutatta, hogy a tutorság korábban nem fordult elő okiratokban. Dr. Máté Gábort épp olyan remek humorérzékkel áldotta meg a természet, amilyen Degré Lojzi bácsira is jellemző volt. A Budapesti Közgazdaság Tudományi és Államigazgatási Egyetem Államigazgatási Kara Jogtudományi Tanszékének vezetője 1967-től 100 levelet kapott „hátlagból jogászként” mesterének is tekintett korábbi oktatójától. A professzor ebből a hatalmas bőségből idézett szemelvényeket. A hajdani Megyeháza, a városháza jelenlegi díszterme egyszeriben megtelt Lojzi bácsi szellemével: derű, nevetés kísérte a fölolvast. Ezt

nem csak a Degré-sorok váltották ki, hanem maga az előadás is. Dr. Degré Alajos, akit be nem bizonyított 1956-os magatartásáért eltávolítottak a pécsi katedráról, 1970-ben résztvevője volt a XIII. történész világtalálkozásnak Moszkvában. A Kreml után Kremsbe vezetett kutatói útja „ egy kis friss levegőt szívni” - írta levelében. Nagy álma a jobbágy vagyoni jog földelgázása volt, ezért vette örömmel, hogy 1975-ben francia levéltárakban kutathatta az ottani magánjog-történetet.

Németh László zalaegerszegi levéltáros az elkötelezett, régi Degré-híveket is meglepte saját kutatásain alapuló, az erdélyi szombatosok és Degré kapcsolatát taglaló előadásával. Radocsi miniszter biztosaként járta a székely falvakat 1941-44 között 126 pontos kérdőívvel annak kiderítésére, ott mennyire érvényesek a zsidók kirekesztését, majd megsemmisítését célzó zsidótörvények. Megbízójához 1944. márciusában fölterjesztett *Emlékeztetőjében* tanúsította, hogy a szombatosok leszármazottai nem zsidók, tehát a hivatkozott jogszabályok sem vonatkoznak rájuk. A csendőrök kegyetlenkedéseit mégsem tudták megúszni, hiába volt még Ráduly István plébános minden ravaszkodó segítségével is.

Kapiller Imre zalaegerszegi levéltáros ugyancsak tanítvány munkatársként emlékezett egykori igazgatójára, a tudós kutatóra. A 48 éves rendkívül népszerű oktatónak előbb Szolnokra kellett mennie Baranyából, majd a pécsi dékán döntése alapján Zalaegerszegre, a szülővárosba. (Béres János alkotta emléktáblája előtt bárki tiszteleghet a Petőfi utcában). A sors különlegességéeként éppen születése napján érkezett a zalai megyeszékhelyre. A levéltárban beosztott levéltárosként 2 évig irodájának kanapéja volt a „lakása”.

Ezt követően 1960-tól 13 éven át volt igazgatója, vezetője, oktató barátja munkatársainak, és segítője mindenkinek, aki a levéltárban kutakodott. Nélküle nem jelenhetett volna meg a Zalai Gyűjtemény 52. köteteként az egykori munkatárs, Németh László okmány-összeállítása a zalai zsidóságról, az igazgató-utód dr. Simonffy Emil kutatásait összefoglaló 55. kötet a polgári földtulajdon kialakulásáról és a birtokmegosztásról Délnyugat-Dunántúlon, ha 1973-ban nem olyan állhatatos. De az volt, s alapító szerkesztője a Zalai Gyűjteménynek. Méltán vehette át 1977. augusztus 20-án a Megyei Alkotói Díjat, s kapta vissza halála előtt 2 évvel az egyetemi tanári címet.